

Vergaderjaar 2004–2005

26 643

Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

29 800 XIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2005

Nr. 67

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN VOOR BESTUURLIJKE VERNIEUWING EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 augustus 2005

Uw vraag (zie bijlage) naar de actuele stand van zaken met betrekking tot de motie «open sources» (de motie Vendrik c.s. van 20 november 2002, 28 600 XIII, nr. 30) wordt door ons beiden (Ministers van EZ en voor BVK) beantwoord. De motie is ingediend tijdens de begrotingsbehandeling van Economische Zaken van 2003, maar betreft de automatisering van de publieke sector. In het AO d.d. 24 september 2003¹ hebben wij u reeds geïnformeerd over hoe wij aan de motie Vendrik c.s. invulling geven. Deze brief gaat dan ook met name in op de huidige stand van zaken van dit project.

In deze brief behandelen wij achtereenvolgens:

1. Het OSOSS programma en zijn resultaten
2. Open standaardisatie-projecten
3. Open source software projecten
4. Voortgang

1. Het programma OSOSS en zijn resultaten

Begin 2003 is het programma OSOSS («Open Standaarden en Open Source Software voor overheden») van start gegaan. Dit programma *stimuleert* overheidsorganisaties open standaarden (ICT) toe te passen in hun informatiesystemen en *informeert* hen over de mogelijkheden van open source software.

Het Kabinet is van mening dat het gebruik van open standaarden zoveel mogelijk moet worden bevorderd. Open standaarden zijn nodig vanuit het perspectief van inter-operabiliteit en digitale duurzaamheid, en om de overheid onafhankelijker te maken van leveranciers-specifieke gesloten standaarden. Daarom genieten open standaarden in principe de voorkeur boven gesloten standaarden.

¹ Kamerstukken II, 26 387, nr. 20.

Bij open source software spelen met name de leveranciersafhankelijkheid en marktwerking een rol. Daarom dient een overheidsorganisatie bij aanschaf van nieuwe software verschillende alternatieven naast elkaar af te wegen om na te gaan hoe het werkproces het beste kan worden ingericht. Open source software behoort daar nadrukkelijk ook toe. Daarom is in het AO van 24 september 2003 aangegeven dat bij de aanschaf van software: «het programma van eisen voor de aanschaf van software [...] aan zowel leveranciers van gesloten als open source software gelijke kansen [moet] bieden».

Het programma OSOSS geeft advies en ondersteuning met als doel de bewustwording over en invoering van open standaarden en open source software te bevorderen. Uit twee peilingen¹ bij overheidsorganisaties blijkt dat hiermee succes is geboekt. Het bewustzijn van wat open standaarden zijn, en van het belang ervan, is binnen de overheid duidelijk toegenomen. Het aantal respondenten dat zei «niet te weten» of in hun organisatie open source software werd gebruikt was bij de eerste peiling nog meer dan 40%, en was een jaar later gedaald tot bijna nul. 54% geeft nu aan dat open source software in de organisatie gebruikt wordt. Van de niet-gebruikers stond in 2003 28% positief tegenover open source software gebruik in de toekomst; in 2004 was 56% positief. De bekendheid met, en de waardering voor, het OSOSS programma is hoog.

2. Open standaardisatie-projecten

OSOSS heeft van het begin af aan veel aandacht gegeven aan het definiëren van «openheid», en een «Catalogus van Nederlandse Open Standaarden» (CANOS) uitgegeven waarin iedereen binnen en buiten de overheid kan zien welke standaarden als «open» kunnen worden beschouwd. Daarnaast zijn er binnen de overheid veel concrete open standaardisatieprojecten, waarvan OSOSS bij vele betrokken is. Het gaat bijna altijd om afspraken over gegevensuitwisseling en de definitie van begrippen, waarbij gebruik gemaakt wordt van de taal XML. Deze biedt een open en leveranciers-onafhankelijk formaat waarmee gegevens-uitwisseling tussen informatiesystemen mogelijk is. Hierdoor zijn efficiency-winsten mogelijk. Voorbeelden zijn²:

- In het zogenaamde XML Platform heeft de Belastingdienst samen met een groot aantal andere partijen, waaronder de Stichting Register Accountants, het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Ministerie van Economische Zaken, Shell en AKZO Nobel, een XML-gebaseerde standaard ontwikkeld, genaamd XAF (XML Auditfile Financieel), voor de uitwisseling van financiële gegevens tussen bedrijven, accountants en bijvoorbeeld de Belastingdienst. Deze gegevens omvatten zowel financiële stamgegevens van bedrijven als gegevens over financiële transacties.
- In de strijd tegen de administratieve lasten loopt bij de Ministeries van Financiën en Justitie «Het Nederlandse Taxonomie Project» (NTP). De aanpak is gericht op het bundelen van de verschillende belangen van de ketenpartners en ondernemers bij het opstellen van de jaarrekening, het doen van belastingaangifte en het verstrekken van economische statistieken door gebruik te maken van XBRL. XBRL is een op XML gebaseerde open standaard voor het samenstellen en kan worden gebruikt voor het elektronisch uitwisselen van business rapportages en gegevens.

Nationaal overlegcollege open standaarden

Standaardisatie (op basis van open standaarden) heeft inmiddels, zoals in de «Voortgangsrapportage Elektronische Overheid» van mei 2005 gemeld

¹ Uitgevoerd 2003 en 2004 door MERIT (Univ. Maastricht) in opdracht van OSOSS. De tweede peiling, verschenen in december 2004, is bijgevoegd bij deze brief. Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

² Op de website van het OSOSS programma, www.ososs.nl staat een meer volledige lijst van voorbeelden.

is¹, een meer prominente plaats gekregen binnen het geheel van maatregelen ter realisering van de elektronische overheid. Er wordt nu gewerkt aan de oprichting van een Nationaal overlegcollege open standaarden (met functionarissen uit de overheid), ondersteund door een Standaardisatieforum (met deskundigen uit de overheid en het bedrijfsleven), die, naar verwachting, in het najaar van start zal gaan.

Doelstelling van de Nationaal overlegcollege open standaarden is interoperabiliteit op het gebied van gegevensuitwisseling tussen overheden onderling, en tussen overheid en burgers/bedrijfsleven te bevorderen. Het gaat hier voornamelijk om afspraken over de betekenis en codering van begrippen. De nieuw op te richten Gemeenschappelijke Beheer Organisatie (GBO.Overheid), die het beheer van diverse centrale ICT-faciliteiten binnen de elektronische overheid tot taak krijgt, zal ook worden belast met de ondersteuning van de Nationaal overlegcollege open standaarden en het Standaardisatieforum. De taken van het programma OSOSS ten aanzien van standaardisatie (waaronder het beheer van de standaarden-catalogus CANOS) zullen bij de GBO.Overheid worden ondergebracht.

3. Open source software projecten

Bij het gebruik van open source software wordt meestal onderscheid gemaakt tussen het gebruik in de «back-office» en het gebruik op de desktop. Het meest wordt open source software in de «back-office» gebruikt, bij toepassingen zoals servers (dit is overigens bij de overheid niet anders dan bij het bedrijfsleven). Voorbeelden van belangrijke (bedrijfskritische) open source software toepassingen binnen de overheid zijn:

- RMI (Rijkswaterstaat Meetnet Infrastructuur) werkt op open source software (Linux);
- de software van de gemeenschappelijke authenticatie-faciliteit DIGID is open source;
- de modernisering van de GBA zal geschieden op basis van open source software (besturingssysteem, databases, ontwikkelingsomgeving, applicaties).

Op de desktop lopen bij de overheid open source software projecten. Voorbeelden zijn het gebruik van open source software in o.a. Haarlem, Vlieland, Vaals, en bij het KNMI (Linux op de desktop). In Terneuzen, Woerden, en bij het Waterschap Zeeuw-Vlaanderen onderzoekt men momenteel het gebruik van open source software op de desktop.

Om op grotere schaal binnen de rijksoverheid ervaring op te doen met open source software op de desktop, zijn in het programma PIT-ICT (Programma Inkoop Taakstelling) voorbeeldprojecten gedefinieerd. Het grootste is een project van de Defensie Telematica Organisatie samen met de Belastingdienst voor het ontwerp van een open source software werkplek; als dit project slaagt zullen duizenden werkplekken hiermee worden uitgerust.

In opdracht van het SG beraad is een interdepartementaal programma gestart om te komen tot een gestandaardiseerde rijksoverheidsdesktop. Het programma Rijksbrede ICT Werkplek wordt onder regie van het pSG Beraad uitgevoerd. Het programma wil via standaardisering de effectiviteit van de uitwisseling van informatie en samenwerking tussen de Ministeries naar een hoger plan brengen. Hierbij is nadrukkelijk de inzet van open standaarden en open source software betrokken.

¹ Aangeboden met brief van de Minister voor BVK van 17 mei 2005, Kamerstukken II, 29 362, nr. 34.

4. Voortgang

Met het gebruik van open standaarden wordt goede voortgang geboekt. Door de instelling van een Nationaal overlegcollege open standaarden zullen open standaarden structureel aandacht krijgen en een centrale plaats krijgen binnen de informatiehuishouding van de overheid.

Wat betreft het gebruik van open source software is er nog steeds grote behoefte aan expertise en ondersteuning. Aangezien het programma OSOSS destijds is ingesteld voor de periode tot en met 2005 is besloten om de activiteiten na 2005 (voorlopig tot en met 2007) voort te zetten. Daartoe zal een expertisecentrum voor open source software (binnen ICTU, onder voortzetting van de afkorting OSOSS) worden ingericht om de invoering van open source software te ondersteunen.

De Minister van Economische Zaken,
L. J. Brinkhorst

De Minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties,
A. Pechtold

Den Haag, 23 juni 2005

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken hebben Uw brief d.d. 6 juni 2005 (26 643, nr. 9) inzake aanbieding «Beter presteren met ICT: vervolg rijksbrede ICT-agenda 2005–2006» besproken in de procedurevergadering van 21 juni jl. en verzoeken U de actuele stand van zaken met betrekking tot de motie Open Sources in een brief aan de Kamer te doen toekomen alvorens een algemeen overleg hierover kan plaatsvinden.

De Griffier vaste commissie voor Economische Zaken,
Tielens-Tripels